

CICLE D'EXPOSICIONS DE MUSEUS MUNICIPALS EN EL MARQ

ARQUEOLOGIA
I MUSEUS
COCENTAINA

MARQ
GUIA DIDÀCTICA

CRÈDITS

Director Gerent Fundació C. V. MARQ

Josep Albert Cortés i Garrido

Director Tècnic MARQ

Manuel Olcina Domenech

Cap Unitat d'Exposicions i Difusió del MARQ

Jorge A. Soler Díaz

Textos Gabinet Didàctic MARQ

Rafael G. Moya Molina
Gema Sala Pérez

Supervisió tècnica

Elisa M. Domènech Faus
Pere Ferrer Marset
Iván Jover Peris

Documentació i fotos

Catàleg de l'exposició
"Cocentaina. Arqueología y Museos"

Maquetació

Luis Sanz

Traducció en valencià

David Azorín Martínez. Departament de
Formació. Diputació d'Alacant

Impressió

Imprenta Provincial de Alicante

MARQ 2016

L'exposició "*Cocentaina. Arqueologia i Museu*" permet portar al MARQ una mostra del patrimoni ben ric de la província a través d'una selecció de 300 peces.

Es tracta d'una bona oportunitat per a conèixer la riquesa arqueològica i artística d'una de les comarques alacantines històricament i culturalment més rellevants, el Comtat. Aquesta recopilació forma part del *Cicle de Museus municipals en el MARQ* que arriba a la seua dotzena exhibició.

La localitat de Cocentaina ens invita a meravellar-nos de les troballes prehistòriques i d'època ibèrica i també de l'excel·lent llegat medieval i modern, amb edificacions com el castell i el Palau Comtal o les pintures renaixentistes de Nicolás Borrás. També i, especialment, ens permet gaudir del seu patrimoni immaterial tan notable, tal com hi testimonien les seues festes de Moros i Cristians, la festivitat de la Mare de Déu del Miracle i la famosíssima "Fira de Tots Sants", d'origen medieval i que és considerada com una de les més antigues d'Espanya.

Tot aquest llegat tan dens pretenem exposar-lo, a través d'aquesta guia didàctica, d'una forma senzilla i amb un llenguatge accessible per als més joves. Volem que aquesta exposició i el material pedagògic que l'acompanya contribueixquen a difondre el magnífic patrimoni d'aquesta comarca de paisatges privilegiats.

César Augusto Asencio Adsuar
Diputat de Cultura

MARQ

L'Exposició "*Cocentaina. Arqueologia i Museus*" que presenta el MARQ d'Alacant dins del seu Programa *Museus Locals*, encetat al 2004 amb motiu del Premi al Millor Museu d'Europa, es fruit de les bones relacions que manté des de 1972 amb una de les institucions culturals alacantines més destacades el Centre d'Estudis Contestans i amb l'Ajuntament de Cocentaina. Així la mostra no només es una oportunitat única d'apropar-nos a l'història de la Vila Comtat i al seu valuós patrimoni des de la prehistòria a l'edat moderna, si mes no una prova d'agraïment i públic reconeixement a totes aquelles persones que al llarg dels anys l'han defès, investigat i donat a conèixer, com ho fan hui Pere Ferrer i Elisa Domènech, comissaris de l'exposició.

Amb esta exposició, el MARQ, vol donar a conèixer Cocentaina als seus visitants, els seus jaciments, els seus monuments, les seues tradicions, la seua festa, la seua música, la seua fira, els seus paisatges, els seus personatges... i també els seus museus. Un poble hereu de la Contestania ibèrica i romana, cap del Comtat, que prega a la Mare de Déu i Sant Hipòlit, bressol dels Moros i Cristians i de totes les Fires... que encara el segle XXI al so de Paquito el Xocolater .

Tot açò i moltes coses mes son el que volem compartir amb tots els nostres amics mes joves del MARQ amb esta Guia Didàctica, per a que com nosaltres, sentiu Cocentaina com al vostre Poble, tot i contribuint així a difondre per tot arreu el ric patrimoni d'este racó tant estimat de la Mariola.

Josep A. Cortés i Garrido
Dtr/Gerent Fundació CV-MARQ

Manuel H. Olcina Domènech
Dtr/Tècnic MARQ

OBJECTIUS

- Exposar el desenvolupament històric de la ciutat de Cocentaina i de la seua comarca.
- Mostrar la importància de la història i el patrimoni de Cocentaina en el context de la província d'Alacant.
- Conèixer la importància de l'art rupestre del nord de la província d'Alacant i, en relació al seu estudi, el notable paper que ha exercit el *Centre d'Estudis Contestans*.
- Apreciar les peculiaritats del patrimoni artístic del Comtat en època medieval i moderna.
- Valorar el patrimoni cultural immaterial de Cocentaina (tradicions, fira, música) com a element d'identitat local.
- Potenciar el museu i les seues exposicions temporals com a llocs d'aprenentatge i de conservació del nostre patrimoni.

COM TREBALLAR AQUESTA GUIA

La guia està pensada per a ser treballada abans, durant o després de la visita a l'exposició. En qualsevol dels casos, abans de realitzar els exercicis programats al final de la guia, s'aconsella la lectura del text.

TEMPORALITZACIÓ

Una hora i mitja, entre lectura i realització dels exercicis.

NIVELL EDUCATIU

3r Cicle d'Educació Primària i Educació Secundària.

Museu Arqueològic i Etnològic del Comtat.

INTRODUCCIÓ

Cocentaina és la capital de la comarca alacantina d'El Comtat, que limita al nord amb la província de València. És un territori molt muntanyós, envoltat entre d'altres per les serres de Mariola i d'Aitana, i travessat pel curs alt del riu Serpis. Precisament és aquesta configuració de muntanyes i de valls el que ha definit la seua història des dels temps més antics.

En aquesta guia didàctica anirem coneixent la seua història tot recorrent les grans etapes històriques. Aquestes s'arrepleguen en dues sales expositives.

La primera comprén des de la prehistòria fins al període musulmà, la segona, des de la conquesta cristiana fins a l'actualitat.

És imprescindible esmentar en aquesta introducció la importantíssima tasca investigadora que ha realitzat el *Centre d'Estudis Contestans de Cocentaina*, que és un referent a nivell nacional en l'estudi de l'art rupestre. Les seues activitats de prospecció i estudi de l'art prehistòric en les nostres terres es va iniciar en la dècada dels 70 del segle XX i va aconseguir el seu moment més destacat en els anys 80 quan van realitzar la seua major aportació a la prehistòria: van localitzar i van catalogar al voltant de 150 abrics, entre ells una troballa d'importància mundial, els abrics del Pla de Petracos (Castell de Castells). Les seues investigacions han sobrepassat el marc local i regional, actualment realitzen estudis d'art rupestre a l'Índia.

LA PREHISTÒRIA

Barranquet de Beniaia. La Vall d'Alcalà.

El nord de la província d'Alacant (comarques del Comtat, l'Alcoià i la Marina Alta) és un territori que concentra restes d'ocupació humana de cada una de les principals etapes de la prehistòria. Les restes arqueològiques més antics es remunten a 250000 anys abans, constatats en el jaciment de "Barranquet de Beniaia" (Vall d'Alcalà).

En l'etapa següent, que correspon al Paleolític Mitjà, hi ha evidència de la presència de neandertals. Els jaciments prehistòrics més abundants, però, hi són del Paleolític Superior, on ja predomina l'home modern. Durant el **Paleolític** l'home viu de la cacera i de la recollecció i realitza els seus estris de pedra (com ara el sílex) i d'os d'animals. El jaciment paleolític més important del nord d'Alacant és la **Cova Beneito** (Muro d'Alcoi) on s'han detectat tant la presència de l'home de Neandertal (40000-30000 aC) com de l'*Homo Sapiens modern* (28000-16000 aC).

La gran etapa següent de la humanitat és la que anomenem **Neolític**, que s'inicia en aquestes terres ara fa més de 7000 anys. L'home coneix ja l'agricultura (conreu de blat i ordi) i la ramaderia (cria d'ovelles i cabres). En funció d'aquesta forma de vida nova, apareixen nous objectes com ara la ceràmica – decorada amb petxines d'escopinya (decoració cardial) - fulls de falç de sílex, destrals de pedra polida, culleres i braçalets d'os, etc... La cova més important d'aquesta zona es troba en la comarca del Comtat i és la **Cova de l'Or** (Beniarrés), que es va usar com a santuari. La seua importància es deu, sobretot, que els seus troballes han contribuït a datar l'art rupestre del nord de la província ja que en ella es van trobar gots ceràmics decorats amb els mateixos motius que apareixen en les pintures rupestres.

L'última gran etapa de la prehistòria, l'**edat del bronze**, es caracteritza per l'ús d'aquest metall i una major complexitat social. Ara es produeix un canvi en els hàbitats: s'abandonen les coves i les aldees en el pla i s'hi creen poblats en llocs alts de fàcil defensa. Les coves es destinen només a llocs de soterrament.

El comtat és una de les comarques valencianes amb el nombre més gran d'assentaments de l'edat del bronze. **La Mola d'Agres**, un bon exemple destacat de poblament d'aquest període, ha proporcionat un conjunt excepcional de ceràmiques, objectes de metall i d'ivori, que mostren relacions comercials amb altres llocs llunyans.

L'ART RUPESTRE

Les terres del nord d'Alacant són riques en manifestacions d'art rupestre prehistòric (dos centenars de jaciments). al descobriment i estudi de gran nombre d'elles ha contribuït el *Centre d'Estudis Contestans*, que reuneix un extraordinari arxiu fotogràfic d'art rupestre.

En les nostres terres s'han documentat diferents estils d'art prehistòric sobre les parets de coves i abrics. El més antic correspon als habitants del Paleolític, però les manifestacions més abundants es daten en el Neolític i en les etapes posteriors: art macroesquemàtic, llevantí i esquemàtic. El més sorprenent de tots, per ser un estil exclusiu del nord de les terres alacantines, és "l'art macroesquemàtic". Aquest estil s'ha pogut datar amb seguretat en el Neolític gràcies a les representacions incises en els recipients ceràmics de la Cova de l'Or. Tant les parets rocalloses – per exemple, en els abrics de Pla de Petracos (Castell de Castells) – com la superfície de les ceràmiques neolítiques comparteixen les mateixes imatges d'un "orant" (persona amb els braços alçats).

L'ANTIGUITAT: IBERS I ROMANS

Gots dels guerrers. La Serreta.

L'aparició de la cultura ibera és el resultat dels contactes de les poblacions indígenes amb grecs i fenicis, que aporten nous avanços tecnològics, com l'ús del ferro, del torn ceràmic i de l'escriptura. Trets distintius d'aquesta cultura hi són: la ceràmica pintada en roig amb fi guras zoomòrfics, antropomòrfics, vegetals i geomètriques, les armes de ferro (falcatges, llances,...) i el ritual funerari de la incineració. La zona del Comtat estava inclosa dins del territori dels contestans, poble iber que s'estenia per tota la província d'Alacant. Els poblats adopten ara noves formes i també apareixen nous assentaments, tant en llocs alts com en les zones baixes. Els nombrosos emplaçaments en el pla localitzats en el comtat demostren una important orientació agrícola en la vall del Serpis. El jaciment iber més destacat de l'entorn de Cocentaina és el santuari de **la Serreta**, on s'han trobat centenars d'exvots (ofrenes) de terracota.

A les acaballes del segle III aC, després de la victòria dels romans contra els cartaginesos en la Segona Guerra Púnica, Roma iniciarà la conquesta de la Península Ibèrica. Aquest procés d'integració afectarà les nostres terres i produirà canvis: la Serreta deixarà de funcionar com a centre polític i administratiu de la Contestania i, amb el transcurs del temps, els assentaments ibers aniran desapareixent, i s'hi reemplaçaran per assentaments de llauradors, alguns dels quals pogueren convertir-se en viles romanes que explotaven els recursos agrícoles del territori.

Amb la crisi de l'Imperi Romà també aquests assentaments hi desapareixen gradualment i s'observa un procés de concentració de la població. La zona de **Polisixto** (Cocentaina) és la millor evidència d'època tardoromana en el territori del Comtat.

LA NECRÒPOLIS DE POLISIXTO

Tomba de tegulae

Polisixto és una necròpolis o cementeri de final d'època romana. Va ser descoberta pel *Centre d'Estudis Contestans* en els anys 80 i en ella es van trobar més d'un centenar de tombes. Aquestes eren de diversos tipus, on destaquen entre elles els soterraments individuals coberts amb teules (*tegulae*) i les fosses col·lectives (3 o 4 individus) tapades per grans lloses de pedra. En aquest últim cas, es tracta de tombes familiars en els quals els individus soterrats més tardanament apareixen en la seua posició original mentre que els ossos dels primers sepultats apareixen amuntonats en un costat.

Les sepultures contenien aixovars funeraris: anells, sivelles, elements d'adorn de metall o de pasta vítria i recipients de ceràmica i de vidre.

La necròpolis de Polisixto és la millor mostra, a falta d'evidències de llocs d'assentament, que el poblament del Comtat, en època tardoromana, hi és important.

Bací de ceràmica.
Època medieval islàmica.
Acaballes del s. XII, començaments del s. XIII.

Exèrcit musulmà.

L'EDAT MITJANA: EL PERÍODE ISLÀMIC

A començaments del segle VIII s'inicia la conquesta musulmana de la Península Ibèrica. Noves formes de vida i nous pobladors (berbers) s'instal·len en les nostres terres. El poblament islàmic en la comarca del Comtat s'organitza entorn de nombroses alqueries, tant en pla com en alçària.

Un jaciment conegut d'aquesta època en la comarca és el **Tossal del Moro** de Benilloba, que estava situat en un encreuament de camins que unien la costa amb l'interior de la província.

La gran majoria d'aquests primers poblats desapareixen a les acaballes del segle XI tot coincidint amb l'arribada del *Cid Campeador* a aquestes terres. És en aquests moments quan es funda **Qustantaniya** (Cocentaina), ben abastida d'aigua i envoltada d'hortes fèrtils. La *medina* (ciutat islàmica) quedava defensada per un castell inexpugnable al cim del turó, envoltada per un extens albacar (espai murallat per guardar el bestiar i associat a un castell) i per la seua mateixa ubicació, protegida per barrancs a l'est i al sud. Existien, a més, alqueries escampades per la comarca i, properes a elles, torres i fortins per a defensar-les, com ara la torre d'Almudaina o la Torreta de l'Alcúdia d'Agres. La *Qustantaniya* musulmana va ser la capital d'un territori que arribava fins a Guadalest i la Vall d'Albaida. Entre els seus habitants hi van destacar importants personatges musulmans del món de les lleis, la medicina i la teologia.

L'EDAT MITJANA: EL PERÍODE CRISTIÀ

Reconstrucció hipotètica de la vila medieval de Cocentaina al segle XIV.

El 1245 el rei Jaume I d'Aragó pren la ciutat islàmica i repobla el territori amb cristians per a consolidar la conquesta. La població cristiana nouvinguda construeix una nova vila murallada: la "Cossentayna" cristiana. La nova ciutat té un traçat regular, amb carrers rectes que s'entrecruen, molt diferent de la planificació islàmica, que és irregular, amb carrers estrets i costeruts i atzucacs o carrerons sense eixida. La nova vila cristiana es fortifica amb muralles grosses i un total de 24 torres. La població musulmana se l'agrupa en un barri fora de les muralles, en l'actual barri del raval. S'edificaven l'interior de la vila (en el lloc on es troba ara el Palau Comtal) la residència del senyor feudal de Cocentaina, l'almirall Roger de Lúria o Lauria, a qui el rei va concedir el domini d'aquestes terres com a pagament pels seus serveis a la Corona d'Aragó. Poc després, la fortificació de la ciutat es va completar amb la construcció d'un castell ben poderós en la part alta del tossal de Sant Cristòfol, que hi domina la ciutat i el seu entorn.

La Cocentaina cristiana, senyoriu de la família dels Llúria o Lauria, es va convertir ben aviat en un centre important del Regne de València, per la seua proximitat a la frontera i per ser un pas de comunicació estratègic. La família Llúria ens només va promoure edificacions sinó també va fomentar l'art. El millor exemple és el "Retaule de Santa Bàrbara" (s. XIV), una joia de la pintura gòtica que es va encarregar per a una ermita de la ciutat.

Retaule de l'ermita de Santa Bàrbara.

EL CASTELL DE COCENTAINA

La conquesta cristiana va alterar l'organització islàmica del territori: a partir d'aquest moment hi seran els castells feudals els llocs de control dels senyors sobre els colons. El castell de Cocentaina serà el símbol del poder feudal en aquestes terres.

El Castell va ser manat construir, a començaments del segle XIV, per la Casa de Llúria (senyors de Cocentaina) en la part alta de la muntanya que hi domina la vila. Possiblement, en aqueix punt s'havia establert en temps anteriors una fortalesa musulmana.

El castell es compon d'una gran torre quadrada de 12 metres d'alçada, dividida en dos pisos. Les parts més importants de l'edificació estan construïdes amb carreus de pedra i la resta de maçoneria.

El Castell de Cocentaina està considerat un exemplar únic del gòtic militar en tot el Regne de València.

El Palau Comtal de Cocentaina.

L'EDAT MODERNA

En l'Edat Moderna (segles XVI-XVIII) Cocentaina deixa de ser una baronia i es converteix en un comtat. Açò ocorre a finals del segle XV, quan el rei d'Aragó, Alfons VI el Magnànim, ven la vila per 80.000 florins a un dels seus millors generals i consellers, Ximén Pérez de Corella, senyor de Corella (Navarra), a què li va concedir el títol de comte de Cocentaina. Els Corella van ser una de les fortunes valencianes més importants de la seua època.

Durant els segles XVI i XVII, els nous comtes, coneixedors de les tendències artístiques italianes, van reformar i van ampliar l'antiga residència senyorial i la convertiren en un palau renaixentista esplèndid, el **Palau Comtal** que a hores d'ara coneixem. De les noves transformacions destaca la magnífica "Sala Daurada".

A començaments del segle XVIII el títol de "Comte de Cocentaina" passa als Ducs de Medinaceli i el palau deixa de ser vivenda permanent dels senyors per a destinar-se a lloc de l'administració del comtat, a excepció dels dies de celebració de les festes de la Mare de Déu, ocasió en què residiria el duc. A mitjan segle XX la duquesa de Medinaceli ven el Palau Comtal a particulars i, un poc més tard, l'Ajuntament de Cocentaina l'adquireix i el restaura.

No es pot acabar el breu repàs d'aquests segles sense esmentar l'extraordinària figura de Nicolás Borràs (1530-1610), nascut a Cocentaina i considerat un dels millors pintors renaixentistes valencians. Sis de les seues obres es conserven encara en les esglésies de Cocentaina.

Escut d'armes amb motius heràldics pertanyents als Corella. Segle XV.

LA SALA DAURADA DEL PALAU COMTAL

Entre 1613 i 1623 el nové comte de Cocentaina va encarregar al pintor Jerónimo Rodríguez d'Espinosa la decoració de la volta d'una sala del seu Palau Comtal. Aquesta sala, coneguda per la seua riquesa artística com a "Sala Daurada", s'ubica en la primera planta de la Torre de l'Homenatge.

Les pintures murals narren la història de la família Corella, i fan remuntar el seu origen al llinatge reial dels reis de Navarra. Per això, en el centre de la volta es representa al primer rei de Navarra i, de forma ordenada, van apareixent tots els reis fins al nové. L'escut nobiliari dels Corella i escenes de batalles completen el programa decoratiu.

La Sala Daurada està considerada com una obra mestra en el seu gènere. Alguns autors la qualifiquen com la "Capella Sixtina Valenciana".

L'EDAT CONTEMPORÀNIA

Fàbrica de calcer de Riera. Cocentaina. Foto any 1930.

Construcció de la fàbrica de Bonifacio Perez Leon "La Goma". Cocentaina primeries del segle XX.

Privilegi de la Fira de Tots Sants.

El segle XIX és el segle de la industrialització i del progrés. Cocentaina i la seua comarca no es van quedar al marge de la modernització i en 40 anys les comarques de l'Alcoià i del Comtat es posen al cap del procés d'industrialització a la província d'Alacant.

La màquina de vapor i l'aprofitament de l'energia hidràulica (per a moure maquinàries) que proporcionen els nombrosos rius i rierols de la comarca van permetre crear fàbriques de tèxtil, papereres i de calçat per tot el terme municipal. Encara es conserven restes d'aquestes antigues construccions, que formen part del ric patrimoni arqueològic industrial de la nostra província.

Per finalitzar la història de Cocentaina en l'època més recent, cal assenyalar la gran importància que ha aconseguit la **Fira de Tots Sants**, declarada el 2012 "Festa d'Interés Turístic Nacional". Aquesta fira és una de les més antigues d'Espanya: els seus orígens s'hi remunten al privilegi que va concedir el rei de la Corona d'Aragó, Pere IV el Cerimoniós, el 12 de maig de 1346. La fira gaudia de la protecció reial ("Pau de Fira") que permetia a totes les persones que acudien a ella gaudir d'un

salconduit que assegurava les seues mercaderies durant el viatge d'anada i tornada i la seua estada a Cocentaina.

La fira, que en el seu origen era un mercat comarcal agrícola i ramader, s'ha enriquit Actualment amb centenars d'expositors procedents de tot Espanya, activitats artesanals, mercat medieval i moltes altres activitats culturals (exposicions, concerts, tallers,...) i esportives.

Cada any és freqüentada per més de 400.000 visitants, que l'han convertit en un dels esdeveniments més importants de la Comunitat Valenciana.

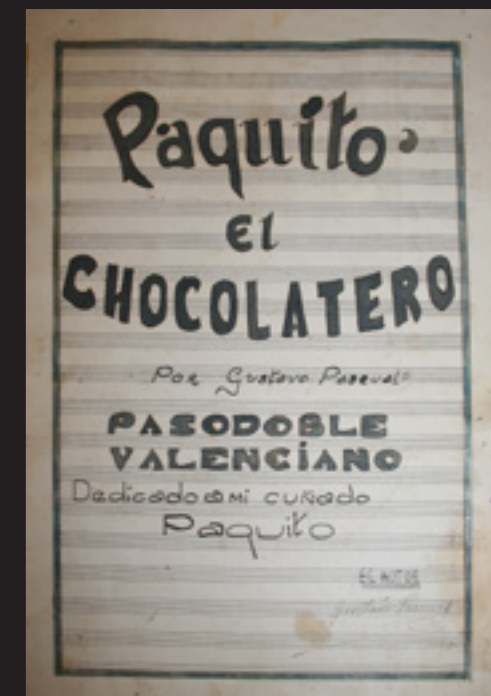
LA MÚSICA FESTERA

Com molts altres pobles de la Comunitat Valenciana, Cocentaina posseeix les seues Festes de Moros i Cristians. No obstant això, la de Cocentaina destaca entre les altres per les composicions musicals (més de 600) relacionades amb aquesta celebració. D'entre totes elles, la més famosa és el pasdoble

conegut com "**Paquito el Xocolater**", composta el 1937 pel contestà Gustavo Pascual (1909-1946).

El nom de la peça es deu al fet que va ser dedicada pel compositor al seu cunyat Francisco, conegut com Paquito "el Xocolater", gran apassionat d'aquesta festa. La partitura original es conserva en la "Casa Museu de Festes de Moros i Cristians" de Cocentaina on, a més, es mostra la guitarra amb què l'autor la va compondre.

"Paquito el Xocolater" va ser la composició musical espanyola més interpretada durant l'any 2007 arreu del món.

Partitura original del pasdoble "Paquito el Xocolater" obra original del compositor contestà Gustavo Pascual.

EXERCICIS PRIMÀRIA

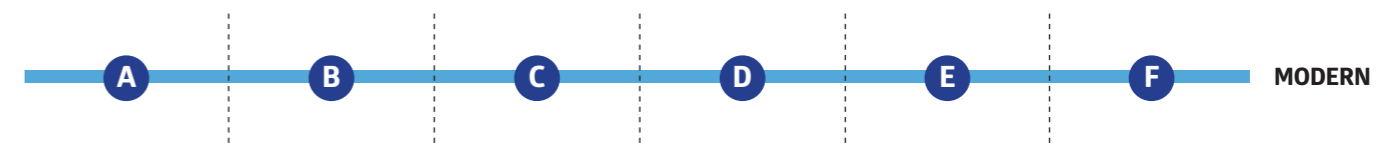

1

Et presentem 6 objectes arqueològics de l'exposició de Cocentaina. Els hem ordenats cronològicament de més antic a més recent. Però hem comés unes errades. Corregeix-les: organitza novament la seqüència col·locant el número de la peça en l'orde adequat.

MÉS ANTIC

MODERN

2

Et proposem ara que completes amb el teu dibuix una escena ibera. Pertany al "Got del Guerrer" de la Serreta d'Alcoi. Imagina els motius pintats que hi hauria en les zones en blanc i completa-les com tu vulgues.

3

Imagina ara que eres l'arqueòleg d'un museu i has de preparar una exposició amb les peces arqueològiques de Cocentaina. Has d'emplenar cadascuna de les etiquetes o cartel·les dels 5 objectes seleccionats. Només has d'escriure el nom de la peça, l'època a què pertany i el material de què està fet. Perquè et resulte més fàcil hem col·locat totes aquestes dades juntes. Tu simplement has de triar entre ells el nom, l'època i el material adequats.

Nom:
 Època:
 Material:

Nom:
 Època:
 Material:

Nom:
 Època:
 Material:

Nom:
 Època:
 Material:

Nom:
 Època:
 Material:

HISTÒRIA ANTIGA - PREHISTÒRIA
 -EDAT MODERNA - EDAT MITJANA -
 EDAT CONTEMPORÀNIA

RELOTGE D'ARENA - ATZAGAIA
 (=punta llancívola) - PIPA - INSCRIPCIÓ
 FUNERÀRIA - ESCUDELLA

FUSTA I VIDRE -
 PEDRA - ARGILA

4

Per a realitzar aquest exercici has de buscar la maqueta del Palau Comtal de Cocentaina que hi ha a l'exposició i fixar-te atentament en ella. Respon a les següents preguntes:

1. Quantes torres renaixentistes, és a dir, del mateix estil i de la mateixa època, té el palau?

.....

2. Si mires en l'interior del pati d'armes veuràs en un dels seus costats un pòrtic o galeria d'arcs. Quants arcs formen el pòrtic?

.....

3. Quants balcons hi ha en la maqueta del palau?

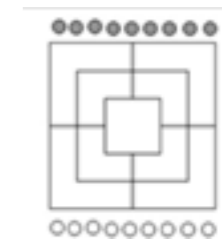
.....

5

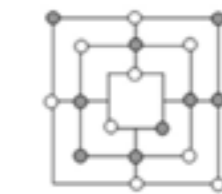
Diverteix-te amb aquest antic joc que es remunta a l'Edat Mitjana. S'anomena el "Joc de l'Alquerque o del Molí" i és paregut al nostre "Tres en ratlla". Llig les regles i passa una bona estona. I sobretot... no hi faces trampes!

REGLES DEL JOC:

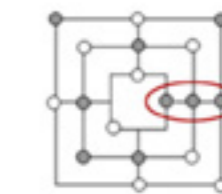
1. Es juga amb dos participants, que disposen de 9 fitxes per a cadascú.
2. El tauler està compost de 3 quadrats concèntrics i unes línies que les uneixen. Els llocs on es col·loquen les fitxes són els cantons i els punts amb interseccions de línies (hi ha 24 punts).
3. Per a iniciar la partida, cada jugador anirà col·locant en el tauler les seues fitxes d'una en una i per torn. Recorda que es col·loquen en les interseccions i en els cantons. Quan s'hagen col·locat totes les fitxes hi haurà 18 punts ocupats per les fitxes i només 6 desocupats.
4. Cada jugador, per torn, anirà desplaçant les seues fitxes d'una en una pel tauler. Les fitxes només poden desplaçar-se a punts contigus, al llarg de les línies marcades.
5. Quan un jugador aconseguisca formar una línia horitzontal o vertical amb tres peces contínues haurà aconseguit formar un "molí" i podrà eliminar una peça de l'adversari, la que ell mateix desitge. Les peces llevades no podran ser utilitzades novament.
6. Durant el joc, les fitxes que formen un molí poden desplaçar-se, però, si la fitxa desplaçada torna al lloc que ocupava dins del molí, NO es considera que haja format un altre "molí" nou.
7. Quan un dels jugadors dispose només de 3 fitxes, podrà "volar" sobre el tauler i col·locar la seua fitxa en qualsevol casella que no estiga ocupada per l'adversari.
8. La partida finalitza quan un jugador haja aconseguit que el seu adversari tinga menys de 3 fitxes. Si ambdós jugadors disposen de només 3 peces cadascú, el joc continuarà durant 10 jugades més. Si no hi hagués vencedor, la partida es declararà empatada.

PAS 1:
INICI DE LA PARTIDA

PAS 2:
COL·LOCACIÓ DE PECES

PAS 3:
MOLI

OJO!!!
PÁGINA DESPLEGABLE EN DOCUMENTO APARTE:
“GUÍA PAGINA 24 DESPLEGABLE.INDD”

1

Et proposem que clasifiqués una sèrie de peces ceràmiques de distintes èpoques. Relaciona l'objecte amb la seua corresponent cultura.

Ibèrica

Cristiana Medieval

Edat de Bronze

Grega

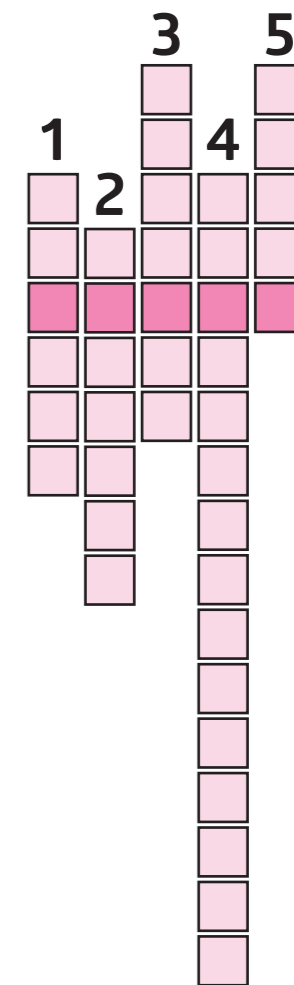
Edat Moderna

Islàmica

2

Hi ha dos personatges destacats de la cultura contestana que tenen el mateix "segon cognom". Ens referim al pintor renaixentista Nicolás Borràs i al músic Gustavo Pascual, autor de "Paquito el Xocolater". Esbrina aquest segon cognom realitzant correctament aquests mots encreuats.

1. Quin és el nom del rei d'Aragó que va vendre la vila de Cocentaina a un dels seus vassalls?
2. La primera ceràmica neolítica es decorava amb una petxina d'escopinya i se la coneix com a ceràmica...
3. Quin és el nom del llinatge dels primers comtes de Cocentaina?
4. Com s'anomena l'estil d'art rupestre prehistòric que és exclusiu del nord de la província d'Alacant?
5. Després de la conquesta cristiana, Cocentaina va passar a dependre de la corona ...

3

A l'exposició es mostra una obra mestra de la pintura gòtica, el "Retaule de Santa Bàrbara". Et proposem un senzill exercici perquè coneguis la història de Santa Bàrbara i, alhora, apreïs els detalls d'aquesta obra. Es tracta que tu mateix ordres les explicacions de les 14 escenes del retaule. La seqüència que et proposem està desordenada, excepte dos epígrafs (el 5è i el 7è) que estan en la seva posició correcta dins l'ordre de la narració.

- Santa Bàrbara amb els seus símbols: un llibre (saviesa) i una palma (martiri).
- Calvari.
- Baptisme de Santa Bàrbara pel sacerdot Valentí, que es va fer passar per metge per a instruir-la en el cristianisme.
- La santa contempla la construcció de la torre on serà tancada per son pare per a evitar que es convertisca al cristianisme.
- 5 ■ Santa Bàrbara discuteix amb son pare perquè no vol casar-se amb un jove pagà.
- Flagel·lació de Santa Bàrbara.
- 7 ■ La santa és interrogada davant del jutge Marcià per negar-se a abjurar de la seua fe i casar-se amb un pagà.
- El pare de la santa, muntat a cavall, davant de la torre en què ha tancat a la seua filla.
- Santa Bàrbara lligada a una columna mentre dos botxins esgarren la seua esquena amb garfis de ferro.
- El pare de la santa troba la seua filla amagada en una cova, que es va obrir miraculosament per donar-li recer.
- Decapitació de Santa Bàrbara per son pare. A la dreta, dos àngels porten l'ànima de la santa, mentre que un feix de foc enviat per Déu mata son pare i dos dimonis porten la seua ànima a l'infern.
- Uns botxins mutilen els pits de la santa amb ganivets.
- Lapidació de la santa. La mà de Déu apareix des del cel per a beneir la màrtir i castigar els seus botxins amb rajos de foc.
- Santa Bàrbara apareix davant d'un governador per justificar la seua postura.

Si has llegit atentament aquesta guia didàctica podràs contestar veritable (V) o fals (F) a la bateria de preguntes.

1. El Centre d'Estudis Contestans és una de les institucions investigadores a qui se li deu una gran part de les troballes d'art rupestre prehistòric de la província d'Alacant. **V** **F**
2. En l'Antiguitat, la comarca de Cocentaina pertanyia al territori ibèric de la Contestania. **V** **F**
3. "Polisixto" és el nom d'un ric romà que va viure en la comarca del Comtat. **V** **F**
4. El primer castell que es construeix en la ciutat de Cocentaina és d'època musulmana. **V** **F**
5. El rei Jaume I va conquerir la ciutat islàmica de Cocentaina el 1425. **V** **F**
6. Durant tota l'edat mitjana les terres de Cocentaina van ser un comtat. **V** **F**
7. Totes les obres del pintor contestà Nicolás Borràs s'hi troben exposades en diferents museus valencians. **V** **F**
8. En la decoració pictòrica de la Sala Daurada del Palau Comtal hi ha una principal referència als reis de Navarra. **V** **F**
9. La famosa "Fira" de Cocentaina té els seus orígens a mitjan segle XIV. **V** **F**
10. La música de "Paquito el Xocolater" ha estat una de les més representades del món. **V** **F**

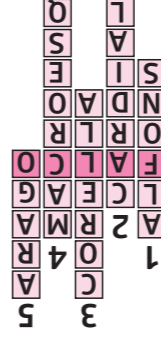

SOLUCIONS SECUNDÀRIA

Exercici 1:

Exercici 2:

Exercici 3:

1. Bapisme de Santa Bàrbara pel sacerdot Valentí, que es va fer passar per metge per a instruir-la en el cristianisme.
 2. La santa contempla construïda de la torre on serà tancada per son pare per a evitar que es convertisca al cristianisme.
 3. El pare de la santa, muntat a cavall, davant de la torre en què ha tancat a la seua filla.
 4. Santa Bàrbara compadeix davant d'un governador per a justifi car la seua postura.
 5. Santa Bàrbara discuteix amb son pare perquè no vol casar-se amb un jove pagà.
 6. El pare de la santa troba la seua filla amagada en una cova, que es va obrir miraculosament per a donar-li recer.
 7. La santa es interrogada davant del jutge Marcia per negar-se a abjurar de la seua fe i casar-se amb un pagà.
 8. Flagel·lació de Santa Bàrbara.
 9. Santa Bàrbara lligada a una columna mentre dos boxins esgarren el seu espadà amb garfis de ferro.
 10. Uns boxins mutilen els pits de la santa amb ganivets.
 11. Lapidació de la santa. La mà de Déu apareix des del cel per a beneir la màrtir i castigar els seus boxins amb rajos de foc.
 12. Decapitació de Santa Bàrbara per son pare. A la dreta, dos àngels porten l'ànima de la Santa, mentre que un feix de foc enviat per Déu mata son pare.
 13. Santa Bàrbara amb la seua ànima a l'Infern.
 14. Calvari.

Exercici 4:

1. VERTADER; 2. VERTADER; 3. FALS (és el nom d'una necròpolis romana); 4. VERTADER; 5. FALS (el 1245); 6. FALS (només al final de l'edat mitjana es convertí en un comtat); 7. FALS (hi ha obres que es conserven en les esglésies de Cocentaina); 8. VERTADER; 9. VERTADER; 10. VERTADER

SOLUCIONS PRIMÀRIA

Exercici 1:

Exercici 3:

Exercici 4:

1. Tres torres; 2. Cinc arcs; 3. Cinc balcons (4 exteriors i un interior, al pati).

MUSEO JURIPERO
DEL AÑO 2004

MARQ

MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE

DIPUTACIÓN
DE ALICANTE

AJUNTAMENT DE
COCENTAINA

PALAU COMTAL
DE COCENTAINA
MUSEU JURIPEROPRO

CENTRE
D'ESTUDIS
CONTESTANS

MUSEU ARQUEOLÒGIC
I ETNOLÒGIC
DEL COMTAT

FUNDACIÓN CAJAMURCIA